

Osobnostní a etická výchova pro střední školy

UČEBNICE UČITELE

**Pavel Motyčka
Jitka Macháčková
Radka Dojčánová
Naděžda Dvořáková
Aranka Řezníčková
Kateřina Kutálková
Pavlína Flídrová
Michaela Pachelová**

Nakladatelství a vydavatelství
Computer Media[®]
Vzdělávání, které baví
www.computermedia.cz

Seznam lekcí

I. ročník

Mezilidské vztahy a komunikace

- Lekce 1 – **Poznáváme se** (Radka Dojčánová)
- Lekce 2 – **Pravidla naší třídy** (Radka Dojčánová)
- Lekce 3 – **Recept na dobrého spolužáka** (Radka Dojčánová)
- Lekce 4 – **Jak komunikujeme** (Radka Dojčánová)
- Lekce 5 – **Pojďme se učit naslouchat** (Radka Dojčánová)
- Lekce 6 – **Aby komunikace nebolela** (Radka Dojčánová)
- Lekce 7 – **Asertivita – už si o ní slyšel/a?** (Radka Dojčánová)

Spolupráce

- Lekce 8 – **Co je spolupráce?** (Jitka Macháčková)
- Lekce 9 – **Naše vaše slova** (Jitka Macháčková)
- Lekce 10 – **Jak zvládnout konflikt** (Michaela Pachelová)
- Lekce 11 – **Změna nás nezaskočí** (Jitka Macháčková)
- Lekce 12 – **Naslouchat, nevytvářet si domněnky** (Michaela Pachelová)

Důvěra

- Lekce 13 – **Můžeš mi věřit** (Radka Dojčánová)
- Lekce 14 – **Teplá sprcha** (Radka Dojčánová)
- Lekce 15 – **Táhneme za jeden provaz** (Radka Dojčánová)
- Lekce 16 – **Všichni nemusíme být stejní** (Radka Dojčánová)
- Lekce 17 – **Jak najít důvěru v rozdělené společnosti?** (Aranka Řezníčková)

Vzájemná pomoc

- Lekce 18 – **Pomoc** (Naděžda Dvořáková, Radka Dojčánová)
- Lekce 19 – **Když pomáháme** (Naděžda Dvořáková, Radka Dojčánová)
- Lekce 20 – **Vzájemná pomoc mění naši třídu** (Naděžda Dvořáková, Radka Dojčánová)
- Lekce 21 – **Pomoc a spolupráce** (Naděžda Dvořáková, Radka Dojčánová)
- Lekce 22 – **Darování** (Naděžda Dvořáková, Radka Dojčánová)

Jak se učit

- Lekce 23 – **Učení? To zvládnou!** (Aranka Řezníčková, Kateřina Kutálková, Naděžda Dvořáková)

II. ročník

Spravedlnost a nespravedlnost

- Lekce 1 – **Lež a podvod** (Michaela Pachelová)
- Lekce 2 – **Spravedlnost** (Jitka Macháčková)
- Lekce 3 – **Nespravedlnost** (Jitka Macháčková)
- Lekce 4 – **Účel světlí prostředky** (Radka Dojčánová)

Dvě svobody proti sobě

- Lekce 5 – **Moje pravda – tvoje pravda** (Michaela Pachelová, Pavel Motyčka)
- Lekce 6 – **Soupeření** (Jitka Macháčková)
- Lekce 7 – **Přátelství** (Michaela Pachelová)
- Lekce 8 – **Nepřátelství** (Jitka Macháčková)

Vůle, zvůle, libovůle

Lekce 9 – Co můžu, ale nemusím... (Kateřina Kutálková)

Lekce 10 – Zlaté pravidlo (Kateřina Kutálková)

Lekce 11 – Pravidla (Kateřina Kutálková)

Lekce 12 – Co chci, to dokážu (Aranka Řezníčková)

Lekce 13 – Na sympoziu (Kateřina Kutálková)

Lekce 14 – Koho obdivuji (Kateřina Kutálková)

Lekce 15 – Cestovní kancelář (Kateřina Kutálková)

Lekce 16 – Hrdost a pýcha (Kateřina Kutálková)

Postavit se na vlastní nohy

Lekce 17 – Strach (Kateřina Kutálková)

Lekce 18 – Dobít baterky (Kateřina Kutálková)

Lekce 19 – Kdo mě bude potřebovat? Životní cesta a s kým se na ni vydám (Aranka Řezníčková)

Lekce 20 – V roli občana (Aranka Řezníčková)

Lekce 21 – V roli zaměstnance (Aranka Řezníčková)

Lekce 22 – Do boje s větrnými mlýny (Aranka Řezníčková)

Co jsem si nekoupil/a

Lekce 23 – Rodina (Jitka Macháčková)

Lekce 24 – Předané hodnoty (Jitka Macháčková)

Lekce 25 – Kde domov můj (Radka Dojčánová)

Lekce 26 – Přiletěla holubice (Radka Dojčánová)

Lekce 27 – Patří nám svět? (Radka Dojčánová)

Osobní iniciativnost

Lekce 28 – Svět v síti (Pavel Motyčka)

Lekce 29 – Chudoba je problém všech (Aranka Řezníčková)

Lekce 30 – Moje možnosti (Kateřina Kutálková)

Rozvoj osobního potenciálu

Lekce 31 – Prameny živé vody (Pavína Flídrová)

Lekce 32 – Kam kráčím? (Pavel Motyčka)

Lekce 33 – Život je...? ...! (Pavel Motyčka)

Úvodní slovo

Milé kolegyně, milí kolegové,

dostává se vám do rukou metodika k učebnici Etická výchova pro střední školy. Na učebnici pracovalo sedm autorů a tři oponenti. Každá lekce je tak svým způsobem originál a odpovídá naturelu a zaměření svého autora. Rozmanitost tak může být výhodou, protože každý si může najít svůj styl. Všichni autoři jsou učitelé z praxe a jejich příspěvky jsou podepřeny dlouholetou praxí a vyzkoušením v reálném prostředí třídy. Na závěr tohoto úvodu jsou krátké medailonky jednotlivých autorů s emailovými adresami, které můžete využít při dotazech a připomínkách, jednoduše při komunikaci o tom, jak uvedené téma dále rozpracovat a realizovat ve výuce.

Metodika, stejně jako učebnice je členěna do dvou ročníků. Předpokládáme, že to budou první a druhý ročník studia. Učebnice pro první ročník je zaměřena na rozvoj sociálních dovedností, které jsou důležité při vytváření třídních společenství a při adaptaci na prostředí školy. Ve druhém ročníku pracujeme více s tématy etiky – části praktické filozofie.

Základní jednotkou učebnice i metodiky je lekce. Lekci chápeme jako jednu vyučovací hodinu. Podkladů je v učebnici a metodice na delší časový úsek. Je to z toho důvodu, abyste si mohli vybrat, popř. lekci rozdělit do dvou hodin. To, jak s lekcí budete pracovat, závisí na podmínkách třídy, ve které se budete zvoleným obsahem zabývat. Určitě nemusíme zdůrazňovat, že každá třída je jiná, a tak je nutné si dávat pozor, abychom nevytvářeli prototypní přístup ke všem. Fakt také je, že učebnici koncipujeme pro všechny typy středních škol, od učňovských škol přes střední odborné školy až po gymnázia.

Lekce jsou spojeny do témat, aby učebnice měla strukturu a s lekcemi daného tématu se dalo operativněji pracovat. Všechny lekce mají stejnou strukturu. Výjimku tvoří v prvním ročníku zpracování tématu **Jak se učit** a v druhém ročníku **Rozvoj osobního potenciálu**. Tato dvě témata jsou zpracována jako podklad pro jednodenní projektovou výuku. Je samozřejmostí, že se i tato dvě témata dají rozdělit optimálně do čtyř až šesti lekcí, které můžete zařadit do klasického harmonogramu výuky.

Učebnice je členěna pomocí ikon. Jasné členění je dáno v metodice, protože učitel je ten, kdo by v hodině měl vystupovat jako facilitátor a moderátor a měl by žákům předkládat obsah výuky v jasné struktuře. Na úvod každé lekce je tedy v metodice logicky vytyčen cíl. Cíl by měl být jakýmsi směrem edukace v dané hodině, ale to snad nemusíme připomínat. Po výčtu pomůcek se dostáváme k podstatě celé lekce: práci s tématem. Každá lekce má téma, se kterým se pracuje na základě třístupňové metody nácviku dovedností. První fáze se nazývá Senzibilizace. Mělo by jít o zcitlivění žáků pro téma a jejich motivování. I zajímavá témata se dají učit velmi nudně a pro žáky nezajímavě. Proto ve všech fázích pracujeme s metodami zkušenostního a zážitkového vyučování. Druhá fáze nese název Práce ve třídě. Jde o rozvedení tématu ve směru stanoveného cíle a velmi vhodným obsahem této fáze jsou praktické analýzy a nácviky jednání ve vybraných situacích v prostředí třídy. Třetí fáze nese název Transfer do života. Nácvik dovedností se nemůže omezit pouze na dobu vyučování. Jsou zaznamenány a popsány případy, kdy žáci se učili v hodině pomáhat, ale když vyšli ze školy, člověka potřebující pomoc ignorovali a nepomohli. Transfer je tedy založen na praktických domácích úkolech, kdy žáci mají většinou uvedenou skutečnost vyhledávat, pozorovat, reflektovat, zaznamenávat a ptát se na ni. Je vhodné se na začátku další hodiny k transferu vrátit a vhodně ho zreflektovat. Důležitou součástí každé fáze je reflexe získané zkušenosti.

Bez reflexe by výuka etické výchovy neměla smysl. Bylo by to jen hraní her bez hlubšího smyslu. Klasický způsob reflexe je diskuze. U každé fáze každé lekce máte nabídnut způsob, jak reflexi vést. A kromě skupinové diskuze existují další vhodné metody. O reflexi neboli cílené zpětné vazbě dnes existuje celá řada odborných publikací. Bibliografické údaje k těmto knihám naleznete v části Bibliografie. Při reflexi je důležité držet se alespoň několika základních zásad:

1. Vedme ji v komunitním kruhu.
2. Nehodnoťme názory žáků.
3. Do diskuze zbytečně nevstupujme.
4. Snažme se být facilitátorem a moderátorem.
5. Reflexe není psychoterapeutickým sezením.
6. Reflexe není prostorem mocenských zájmů, ale místem rovnocenných vztahů.

Uzavření nácviku nastává v části Závěrečné zevšeobecnění lekce. Tato část není samostatnou fází nácviku, ale pro její důležitost má ve struktuře lekce samostatné číslování. Tato část je závěrem a jakousi pomyslnou třešničkou na dortu, řečeno slovy klasika. Její podstatou je to, že předkládáme žákovi krátkou, pro život využitelnou teorii, která je shrnutím toho, o čem byla celá hodina. Nemusí jít jen o klasickou teorii, ale může se jednat o příběh či citát. Závěrečné zevšeobecnění by mělo u žáka vytvářet podmínky pro vznik aha-efektu, a tím v žákovi dotvořit smysluplnost celé lekce a všeho snažení.

Na závěr každé lekce v metodice jsou zpracovány případné varianty, otázky, které žáci mohou klást, a případná autorova doporučení k lekci. Pomyslnou tečku pak tvoří bibliografické údaje o použité literatuře, protože v textu jsou používány krátké citace. V učebnici používáme citace zdrojů v podobě autor a název díla. U elektronických zdrojů uvádíme celý odkaz jak v metodice, tak v učebnici. Uvědomujeme si, že elektronické odkazy mohou mít jen dočasnou platnost, takže věříme, že popis využití odkazu vám může v případě potíží pomoci stejný nebo podobný text, audio či video dohledat. Internet je skutečně obrovský prostor různých informací. Nebojme se ho přiměřeně a s respektem k hodnotě pravdivé informace v hodinách etické výchovy využívat.

Pro ty, kdo se s etickou výchovou setkávají poprvé, si dovoluujeme předložit několik informací. Cílem etické výchovy je formovat u žáků prosociální chování. Je to schopnost vykonat dobro pro druhé a nečekat za to protislužbu. Program etické výchovy tvoří deset témat: mezilidské vztahy a komunikace, pozitivní hodnocení sebe, pozitivní hodnocení druhých, tvořivost, komunikace citů, empatie, asertivita, reálné a zobrazené vzory, elementární prosociálnost, komplexní prosociálnost. Výchovný program je zaměřený na žáka. Důležitou roli hraje v hodinách etické výchovy učitel. V duchu hesla „*co sám nemáš, nepředáš*“ je koncipován tzv. výchovný styl. Je to soubor zásad, které by měl učitel dodržet, aby podpořil rozvoj prosociálního chování u žáka. Mezi tyto zásady patří: pracovat na vytváření výchovného společenství, akceptovat druhé, stanovovat jasná pravidla, moudře používat odměny a tresty, disciplínu udržovat poukazováním na přirozené důsledky jednání (induktivní disciplína), vybízet žáky k prosociálnosti, očekávat, že se žáci mohou chovat žádoucím způsobem chování, aktivně spolupracovat s rodiči a snažit se v hodinách udržovat radostnou atmosféru.

Za kolektiv autorů Pavel Motyčka

MEZILIDSKÉ VZTAHY A KOMUNIKACE

1. díl

Lekce 1 Poznáváme se

učebnice ŽÁKA
1. díl; str. 8–9

Cíl:

- Žák se podílí na vytváření pravidel třídy, uvědomuje si jejich důležitost, osobně se angažuje, učí se pracovat ve skupině, osvojuje si jasné a přesné vyjádření názorů a požadavků, učí se respektovat druhé a jejich názory.

Pomůcky:

- otázky k jednotlivým úkolům

Práce s tématem

Předpokládáme, že budete začínat s žáky prvních ročníků na začátku školního roku, proto jsou zde zařazeny na úvod hry na rozehřátí, první seznámení se. Můžete je směle použít i na adaptačních akcích.

1. Senzibilizace / motivace

Dokončili jste základní školu a začínáte v novém prostředí. Někteří se do školy těšili, někteří moc ne, někteří si dávají předsevzetí, že začnou co nejlépe, někteří doufají, že to nějak překlepou, někteří vstupují do nové fáze života jako hrdinové, v některých je možná malý strach, co všechno je čeká.

Zvládnou učivo? Jací jsou tu učitelé? Jací jsou moji spolužáci? Budu si s nimi rozumět? Přijmou mě mezi sebe? Nebudou se mi vysmívat? Najdu si tu kamarády? Budeme si vzájemně pomáhat? Zažijeme společně legraci?

Hodnotová reflexe: Proběhly vám hlavou nějaké další otázky? Jaké?

Tato lekce vám pomůže seznámit se s novým kolektivem, do kterého jste přišli, poznat trochu blíže nové spolužáky, zapamatovat si jejich jména a možná se něco dozvíte také o svém učiteli.

1. Nechte žáky přečíst následující citát ze školního prostředí:

„Pamatuji si, jak jsme ve škole psali na papír, kdo chce mít jakou práci. Napsal jsem, že chci být fotbalistou, ale paní učitelka mi řekla, že fotbalista není povolání. Řekla také, že profesionálním fotbalistou se stane jen jedno dítě z tří set a zeptala se mě, jestli si myslím, že já budu tím jedním. Řekl jsem, že budu, a všichni moji spolužáci se mi začali smát.“

Frank Lampard

Zdroj: <https://citaty.net/citaty/1947409-frank-lampard-pamatuji-si-jak-jsme-ve-skole-psali-na-papir-kdo/>

Poznámka: Frank James Lampard (narozen 20. června 1978 v Romfordu, Anglie) je anglický fotbalový trenér, bývalý záložník, reprezentant Anglie.

2. Nechte žáky najít na internetu, kdo je Frank Lampard. Budou-li o něm něco vědět, snáze se jim bude s textem pracovat, bude jim bližší.

Poznámka: K vyhledání mohou použít vyhledávač Google.com, Bing.com apod.

PRÁCE S TÉMATEM

ZAMYSLTE SE

PŘEČTĚTE SI

VYHLEDEJTE

Hodnotová reflexe:

1. Co nám chce tento citát říci?
2. Souhlasíte s tím, co řekla paní učitelka Frankovi? Proč?
3. Jak byste hodnotili chování Franka a chování učitelky?
4. Setkali jste se někdy s tím, že se spolužáci někomu vysmívali? Kdy? Proč?
5. Přidali jste se k nim? Proč?
6. Jak se asi Frank ve škole tehdy cítil?
7. Jak se asi cítí dnes, když na školu vzpomíná?

2. Práce ve třídě

Ledolamky

Aktivita: Nyní se žáky vyzkoušejte některou z aktivit, kterým říkáme „**ledolamky**“. Můžete vybrat některou z variant a klidně můžete ozkoušet všechny. Možná máte vyzkoušené i jiné, fantazii se meze nekladou.

Varianta 1

Andělská Anděla

Všichni sedíte v kruhu a jeden po druhém řeknete své křestní jméno, ale aby to nebylo až tak jednoduché, je vaším úkolem přidat si před své křestní jméno ještě přídavné jméno, které vyjadřuje nějakou vaši vlastnost, ale které také začíná na stejnou hlásku jako vaše křestní jméno, např. **pilná Petra**, **veselý Václav** apod.

Poté, co se takto všichni představí, zkusí někdo ze spolužáků všechna křestní jména i s přídavnými zopakovat a ukazuje přitom na jednotlivé spolužáky. Vystřídat se může více lidí nebo všichni, záleží na tom, kolik vás je.

Varianta 2

Co bych byl, kdybych byl...

V této verzi každý řekne své křestní jméno a přidá věc, kterou předtím učitel určil, například: zvíře, jídlo, rostlina, školní pomůcka. Poté se jeden žák po druhém představuje a říká např.: „**Já jsem Petr, kdybych byl zvíře, byl bych zebra.**“

Těžší variantou opět je, že křestní jméno a příjmení začínají na stejnou hlásku.

Varianta 3

Co máme společného

Žáci stojí v kruhu nebo sedí v kruhu na židličkách. Postupně každý z nich položí otázku, pomocí níž by se chtěl dozvědět něco o svých spolužácích. Otázky musí být kladeny tak, aby se na ně dalo odpovědět pouze ano nebo ne. Jakmile žák položí otázku, tak žák, který by odpověděl ano, udělá krok vpřed nebo vstane. Pak se zase vrátí zpět a ptá se další žák. Otázky, které mohou zaznít, jsou např. **Kdo má bratra? Kdo má sestru? Kdo rád lyžuje? Kdo má rád zeleninu?...**

Pokud nemají žáci dostatek nápadů, může otázky klást i učitel.

SPOLUPRÁCE

1. díl

Lekce 10 Jak zvládnout konflikt

učebnice ŽÁKA
1. díl; str. 30–32

Cíl:

- Žák analyzuje různé způsoby řešení konfliktu a seznamuje se s vhodným postupem pro řešení konfliktu. Přemýšlí nad cestou k optimálnímu řešení a reflektuje svoje strategie řešení konfliktu.

Pomůcky:

- kartičky s protichůdnými situacemi – pracovní list **Protiklady**

Práce s tématem

1. Sensibilizace / motivace

Protiklady

Úkol a aktivita:

Pro aktivitu **Protiklady** si připravte dostatečný počet lístků s dvojicemi protikladných úkolů. Každý hráč dostane lístek s pokynem nebo si ho vylosuje. Lístky si žáci navzájem neukazují, jde o moment překvapení. Zdůrazněte, že se nikdo nesmí nikoho dotknout, **mohou se jen přesvědčovat o tom, co je správné a proč má druhý něco udělat**. Snažte se odhadnout situaci a ve vhodném okamžiku aktivitu ukončit.

Návrhy protichůdných situací, které je možné doplnit a upravit podle situace ve třídě:

Uklid' co nejvíc židlí na lavice. × **Nikdo nesmí uklízet židle na lavice!**

Sněž svačinu. × **Nikdo nesmí nic jíst!**

Čti něco nahlas. × **Nikdo nečte nahlas!**

Napiš něco na tabuli. × **Na tabuli nikdo nesmí psát!**

Zpívej a pískej si. × **Nikdo nesmí zpívat nebo pískat!**

Počítej nahlas od jedné do sta. × **Nikdo nesmí nahlas počítat!**

Dělej dřepy. × **Nikdo nesmí dělat dřepy!**

Vynes co nejvíce věcí na chodbu. × **Nikdo nesmí nic nosit ze třídy na chodbu!**

(Šimanovský: Hry pro zvládání agresivity a neklidu, str. 140)

Hodnotová reflexe:

- Jak jste se během aktivity cítili?
- Jaké pro vás bylo působit na chování druhého člověka zákazy a příkazy?
- Jak na vás působilo, když vás chtěl někdo omezovat?
- Jak jste konfliktní situaci řešili?

Na závěr hodnotové reflexe přečtěte příběh **Pes v zrcadle** (žáci jej mají ve své učebnici).

Pes v zrcadle

Velký pes se zatoulal do místnosti plné zrcadel. Náhle kolem sebe uviděl celou smečku psů. Zlobně zavrčel a vycenil zuby. Všichni psi okolo samozřejmě udělali totéž. Pes chvíli zmateně uskakoval před útočníky, a když viděl, že dělají totéž, rozrušeně zaštěkal a skočil po jednom z „útočníků“. Po strašném nárazu do zrcadla padl na zem omráčený a zakrvácený. Kdyby byl jen jednou přátelsky zavrčel ocasem, všichni psi v zrcadlech by pozdrav opětovali a jejich setkání by bylo radostné.

(B. Ferrero: Příběhy pro potěchu duše)

PRÁCE S TÉMATEM

ÚKOL

DVOJICE

ZAMYSLTE SE

PŘEČTĚTE SI

2. Práce ve třídě

A) Práce s textem a aktivity – problematika konfliktu

Přečtete si společně o původu slova **konflikt** v učebnici.

Konflikt

Konflikt pochází z latinského slova **conflictus** – „střet, srážka“. **Konflikt je definován jako srážka, soutěž nebo vzájemný střet proti sobě stojících sil** (vlastností, myšlenek, zájmů, postojů apod.). Manipulativní chování je nepřímé, sleduje skrytý, většinou egoistický cíl. Snaží se dostávat druhého do takového vnitřního rozpoložení, ve kterém manipulaci podlehne.

Příčin způsobujících konflikt je nekonečné množství. Existují konflikty kvůli majetku, konflikty vyvolané psychologickými potřebami (potřeba přijetí, přátelství, svobody, bezpečí) nebo konflikty, v nichž hraje roli hodnotový systém (náboženské názory, životní styl apod.)

Pokud hovoříme o problému bez křiku, dojde k jeho vyšetření, snížení napětí a lepšímu poznání sebe sama i toho druhého. Důsledkem špatného řešení konfliktu je stres, únava, snížení sebevědomí, poraněné city.

Úkol a aktivita:

Žáci samostatně odpovídají na otázky:

1. Proč na sebe někteří lidé křičí, když jsou rozzlobení?
2. Co se stane, když lidé takto na sebe křičí?
3. Jaké mohou být reakce druhých lidí, když na ně křičíte?

Hodnotová reflexe:

V kruhu postupně položte uvedené otázky a nechte žáky, aby sdělovali své odpovědi. Reflexi lze zakončit jednoduchou otázkou:

„K čemu vede agresivní způsob řešení konfliktu?“

Reflexi opět zakončete příběhem **Starý mudrc**, který mají žáci v učebnici.

Starý mudrc

Podle jednoho příběhu se starý mudrc zeptal svých žáků:

„Proč na sebe lidé křičí, když jsou rozzlobení?“

Lidé se zamysleli a odpověděli: „Ztrácíme klid,“ řekl jeden, „a proto křičíme.“

„Ale proč křičíš, když druhý člověk stojí vedle tebe?“ zeptal se stařec. „Není možné s ním mluvit potichu? Proč na druhého člověka křičíš, když se zlobíš?“

Lidé mu dali různé odpovědi, ale ani jedna z nich mudrce neuspokojila.

Nakonec jim vysvětlil:

„Když jsou dva lidé rozzlobení, jejich srdce se od sebe velmi vzdálí. A tak se snaží tuto vzdálenost překonat a křičí, aby se vzájemně slyšeli. Čím více se zlobíte, o to víc na sebe musíte křičet, abyste se navzdory velké vzdálenosti slyšeli.“

Potom se mudrc zeptal: „Co se stane, když se do sebe dva zamilují? Nekřičí, ale mluví spolu mírně. Proč? Jejich srdce jsou si blízka. Vzdálenost mezi nimi je nepatrná.“

A moudrý muž pokračoval: „Když se zamilují ještě více, co se stane? Nemluví, jen šeptají, protože láska je k sobě ještě přiblížila. A potom už ani nemusí šeptat, pouze se na sebe dívají. Tak blízko jsou si dva lidé, když se milují.“

Pak dodal: „Když se hádáte, nedovolte, aby se vaše srdce od sebe vzdálila, nepronášejte slova, která vás ještě více vzdálí. Jinak jednou nastane chvíle, kdy vzdálenost mezi vámi bude tak velká, že k sobě nenajdete cestu zpět.“

(z knihy Vlídne příběhy – C. J. Bermejo, Karmelitánské nakladatelství)

Po příběhu je vhodné zařadit krátké ticho.

ÚKOL

ZAMYSLETE SE

PŘEČTĚTE SI

ÚKOL

DVOJICE

Aktivita je zaměřena na **pasivní a agresivní řešení konfliktů**. Práce může probíhat ve dvojicích, do kterých žáky rozdělíte. V učebnici je tabulka a nabídka možných reakcí chování při konfliktu. Žáci zapisují z výběru do kolonky pasivního nebo agresivního chování. Mohou doplnit i své vlastní výroky.

- *Ustupuje ostatním.*
- *Zraňuje druhé.*
- *Vyhýbá se sociálním kontaktům.*
- *Obviňuje okolí z agresivity.*
- *Má pocit, že ho druzí využívají.*
- *Někdy si vybijе vztek na někom ještě slabším.*
- *Nezajímají ho práva druhých.*
- *Ponižuje.*
- *Často je využíván.*
- *Stále se omlouvá.*
- *Vyhýbá se výměně názorů.*
- *Myslí, že pravdu má jen on.*
- *Zaměňuje upřímnost za urážky a útočnost.*
- *Bojí se kritiky.*
- *Neumí si přiznat vlastní chybu.*

[illegible]

1. Čím se vyznačuje pasivní způsob řešení konfliktu?
2. Čím se vyznačuje agresivní způsob řešení konfliktu?
3. V čem se tyto dva přístupy liší?
4. Jaké nové výroky vás napadly?
5. Který způsob je pro řešení konfliktů vhodnější?
6. Jaké znáte lepší řešení konfliktů?

ZAMYSLI ETE SE

Aktivita:

Pro realizaci aktivity **Řešení konfliktu v šesti krocích** nejprve se žáci projděte tabulku v učebnici tak, aby všemu rozuměli.

Následně žáky rozdělte do skupin a zadejte, aby si zvolili modelový příklad (např. konflikt při domlouvání třídní akce), na kterém konkrétně představí šest kroků řešení konfliktu.

ÚKOL

KRUH

Krok 1: Určete potřeby Aneb co potřebujete, co přesně chcete?	► Každá osoba musí odpovědět na tuto otázku bez obviňování nebo napadání druhé osoby.
Krok 2: Definujte problém Aneb o jaký problém v tomto případě podle vašeho názoru jde?	► Je třeba najít odpověď, která splňuje potřeby všech zúčastněných stran.
Krok 3: Najděte několik řešení Aneb nechte také nezávislé strany, aby přispěly svým názorem na možnost řešení.	► Řešení, která jsou předkládána, je vhodné sepsat. Řešení se nekomentují, v danou chvíli se nehodnotí ani kladně, ani záporně. Cílem je sepsat maximální počet možných řešení.
Krok 4: Proveďte vyhodnocení řešení Aneb byli byste s tímto řešením spokojeni?	► Strany zúčastněné v konfliktu vyhodnotí alternativy, vysvětlí, které jsou přijatelné a které jsou nepřijatelné, objasní proč.
Krok 5: Určete, které řešení je nejlepší Aneb akceptují všechny zúčastněné strany konfliktu toto řešení? Bude takto problém vyřešen?	► Musí být zřejmé, že řešení je přijatelné pro zúčastněné strany. Je nutné ocenit jejich úsilí o dosažení řešení.
Krok 6: Podívejte se, jak je řešení aplikováno Aneb pojďme si znovu probrat tuto situaci a pojďme se ujistit, že byl problém skutečně vyřešen.	► K vyhodnocení řešení musí být vypracován plán. Vyhodnocení je možné provést třeba i za několik hodin, druhý den apod.

3. Transfer do života

Úkol a aktivita:

Žáci mají za úkol během týdne si vybrat jeden ze svých konfliktů (viz předchozí aktivita) a zanalyzovat ho na základě uvedených šesti kroků. V krátké zprávě zhodnotí, který krok naplnili bezesbýtku, který částečně a který vůbec, a pokusí se zamyslet nad příčinami. Na začátku další hodiny necháme úkol představit ve dvojicích.

ÚKOL

4. Závěrečné zevšeobecnění lekce

Obecný postup pro všechny druhy sporů lze najít v následující posloupnosti kroků:

1. Hlavní podmínkou je mít ke druhému pozitivní přístup, projevit ochotu problém řešit, vysvětlit si jeho podstatu.
2. Jsou-li účastníci sporu ochotni otevřeně komunikovat, je zapotřebí hledat důvody neshody, odpovědět na otázky, proč a jak konflikt vznikl.
3. Pak už je nasnadě najít společný zájem, to, čeho chtějí účastníci sporu dosáhnout, co chtějí získat nebo změnit.

PŘEČTĚTE SI

Pracovní listy:

Pracovní list **Protiklady** je k dispozici v části **Příloha**, str. 337.

Zdroje:

HERMOCHOVÁ, S. *Hry pro život 2*, Portál, 1995. str. 50. ISBN: 80-7178-042-1

KASÍKOVÁ, H. *Učíme (se) spolupráci spoluprací*. AISIS, 2010. ISBN: 9788090407169

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry pro zvládání agresivity a neklidu*, Portál 2015, str. 140. ISBN: 978-80-262-0887-7

POSTAVIT SE NA VLASTNÍ NOHY

2. díl

Lekce 17 Strach

učebnice ŽÁKA
2. díl; str. 58–59

Cíl:

- V této lekci si žáci mají uvědomit, že mít strach je přirozené, lidské. Strach prožívá každý člověk. V určité situaci může být prospěšný, může nás motivovat k činnosti, chránit nás, abychom zbytečně neriskovali. Jindy nás naopak může paralyzovat a negativně ovlivnit výsledek našeho snažení. Cílem je najít souvislost mezi myšlením, prožíváním emocí, mezi něž strach patří, a fyziologickými projevy organismu. Když žáci tento princip pochopí, mohou ve stresových situacích reagovat. Potom budou vědět, že je třeba situaci řešit, neztrácet síly potlačováním strachu.

Pomůcky:

- židle, psací potřeby, učebnice

Práce s tématem

1. Sensibilizace / motivace

Aktivita „Místo si vymění...“

Aktivita: Místa si vymění...

Žáci sedí v kruhu na židlích, těch je o jednu méně než hráčů.

Je vhodné, aby se učitel zapojil do hry.

Upozorněte hráče, že dnešním tématem je **strach**, proto se všechny výroky mají týkat tohoto tématu a zároveň mají platit nejméně pro dva hráče. Všichni, pro něž platí, si vymění místa, kdo zůstane stát ve středu kruhu, říká větu.

V úvodu stojí uprostřed učitel a začíná výrokem, např.: „Místa si vymění všichni, kdo se občas vyděsí.“

Návrhy dalších otázek:

- ... kdo mají strach o své blízké,
- ... kdo se bojí, když se rozzlobí rodiče,
- ... kdo se bojí, když se rodiče hádají,
- ... kdo rozsvěcují světla, když jsou sami doma,
- ... kdo mají velkou trému před vystoupením,
- ... kdo se bojí pavouků, hadů...,
- ... kdo se bojí výšek,
- ... kdo neradi jezdí výtahem či se bojí stísněných prostor,
- ... kdo trpí nespavostí,
- ... kdo se neradi dívají na horory.

Hodnotová reflexe:

1. Jaké další výroky vás napadly?
2. Co vás při aktivitě překvapilo?
3. Jak se u vás projevuje strach?

ÚKOL

TŘÍDA

ZAMYSLETE SE

2. Práce ve třídě

Práce s textem učebnice – „Čeká mne zkouška...“

Úkol: Čeká mne zkouška

Žáci vyplní tabulku v učebnici. Jsou v ní uvedeny reakce těla na strach. Označí ty, které při strachu někdy pocítili.

☐ třesou se mi ruce	☐ mám ledové konečky prstů	☐ mám sucho v ústech
☐ dělá se mi husí kůže	☐ musím se najíst	☐ cítím napětí v žaludku
☐ třesu se po celém těle	☐ potím se po celém těle	☐ mám v puse plno slin
☐ vstávají mi vlasy na hlavě	☐ točí se mi hlava	☐ nedokážu se soustředit
☐ nespím	☐ změní se mi hlas	☐ zrudnu
☐ potí se mi ruce	☐ musím na záchod	☐ nevydržím na jednom místě
☐ nemůžu jíst	☐ jsem neklidný/á	☐ naskočí mi skvrny na obličej

Hodnotová reflexe:

1. Jak poznáte, že máte strach?
2. Jaké jsou vaše nejčastější reakce (útěk, útok, oddalování,...)?
3. Jaké výhody a nevýhody mají jednotlivé strategie?
4. Co můžete dělat pro to, abyste se strachu zbavili?
5. Máte osvědčený postup?
6. V jakých situacích zažíváte nejčastěji strach?
7. Máte strach vystupovat na veřejnosti?
8. Můžeme něco dělat s jednotlivými projevy strachu?

Strach

Strach je emoce, která vzniká jako reakce na hrozící nebezpečí. Doprovázejí ho fyzické projevy (zblednutí, chvění, zrychlené dýchání, bušení srdce, zvýšení krevního tlaku...). Jedná se o normální reakci na skutečné nebezpečí nebo ohrožení. Zvláštní formou strachu je tréma, strach z neúspěchu a veřejného ponížení.

„Strach je sedmihlavá saň. Čím víc před ní utíkáte, tím víc roste a má víc hlav. Postupně vás umí zatlačit až do kouta, kde už nedokážete prožívat radost a těšit se z každého nového dne. Tak se může překloupat až k fobickým a panickým atakám.“

(Jana Tamchynová, psychoterapeutka)

Úkol: Sehrání scénky, události o zvládání strachu, pomoci a podpoře

Rozdělte žáky do skupin. Jejich úkolem je připravit si scénku a přehrát situaci o zvládání strachu, pomoci, podpoře. Důraz je přitom kladen na způsob zvládání strachu.

Hodnotová reflexe:

1. Co pro vás bylo v průběhu dnešní lekce důležité?
2. Co jste si uvědomili?
3. Co signalizuje, že se člověk bojí?
4. Co pro vás v těchto situacích znamenají rodiče, kamarádi?

ROZVOJ OSOBNÍHO POTENCIÁLU

2. díl

Lekce 31 Prameny živé vody

učebnice ŽÁKA
2. díl; str. 104–117

Cíl:

- Žáci reflektují svoje silné a slabé stránky.
- Žáci rozlišují své stěžejní silné a slabé stránky.
- Žáci identifikují své obavy a překážky.
- Žáci reflektují svoje úspěchy a neúspěchy.
- Žáci pochopí důležitost procesu odpuštění a jeho častého uplatňování v životě.
- Žáci se zaměří na pozitivní hodnoty, které je motivují k překonávání překážek.
- Žáci si uspořádají pozitivní hodnoty v životě pro svůj osobnostní růst.

Pomůcky:

- bílé a barevné papíry, pastelky, psací potřeby, nůžky, dataprojektor, počítač, pracovní listy
Jedenadvacet otázek pro stanovování a průběžnou kontrolu cílů a Shallow

Poznámka na úvod

Vzhledem k důležitosti a rozsahu tématu je lekce zpracována do více výukových jednotek. Doporučujeme téma probrat (tuto lekci a lekci **Kam kráčím?**) jako projekt časově zařazený minimálně do jednoho dne. Zpracování lekce proto obsahuje více metodických podkladů a obsahuje dvě části nácviku sociálních dovedností. První je zaměřena především na poznání silných a slabých stránek osobnosti a na proces odpuštění a druhá je zaměřena na úspěšné překonávání překážek pomocí osobnostních pozitivních hodnot.

Práce s tématem (I. ČÁST)

1. Sensibilizace / motivace

Práce s textem

Jako sensibilizaci použijte následující příběh.

Řáblův veletrh

Jednoho dne uspořádal ďábel veletrh, kde chtěl vystavit a prodávat své zbraně a ty nejrafinovanější nástroje lidského pokušení. Mnoho dní jeho služebníci pracovali na stavbě stánků, zapojování reflektorů a světel, rozbalování běhounů, pokládání koberec a vábivém aranžmá posledních ďábelských vynálezů. Byly zde přípravy a potřeby pro všechny kategorie hříchu. Především pro sedm smrtelných hříchů: luxusní soupravy ke vzbuzení pýchy, lakomství, obžerství, hněvu, smilstva, závisti a lhostejnosti. A kromě přípravků a nástrojů tam byly k mání hory katalogů na křídovém papíře, množství videonahrávek a cedéček. A samozřejmě svůdné ďáblíce. Štítky s cenami byly dobře viditelné s dobře vyznačenými slevami jako na každém důstojném veletrhu. A v jednom velkém honosném stánku byla tajemná vitrína. Byl v ní uložen malý zlatý klíček na polštářku z rudého sametu. Byla to jediná věc, kde místo obvyklého štítku s cenou byla cedulka, na níž stálo: „Není na prodej“. Jeden návštěvník mával zlatou kreditní kartou a chtěl za každou cenu vědět, k čemu klíček slouží, a vykřikoval, že je ochoten zaplatit jakoukoli cenu. Na jeho tvrdošíjně naléhání zavolali vedoucího. Po jaksepatří dlouhém čekání přišel satan s nezaměnitelným zápachem síry kolem sebe. Svým jemným a falešně milým způsobem řekl zjevně zaujatému klientovi, že ten klíček mu je nad jiné drahý, že není na prodej a on že na něm velmi lpí. Umožňuje mu totiž dostat se do duše každého člověka, ať je to laik, kněz, řeholník, nebo i biskup či kardinál. Ať je jakkoli věřící, jakkoli svatý, jakkoli starý, tenhle zázračný klíč vždycky funguje. Zákaz-

PRÁCE S TÉMATEM

PŘEČTĚTE SI

ník velmi naléhal a nakonec satan i přes svou vychytralost nedokázal zachovat tajemství a polohlasem přiznal: „Tehle klíč je malomyslnost.“ (Ferrero, 2009)

Hodnotová reflexe:

1. Jaké přípravy a potřeby byly na ďábelském veletrhu vystaveny k prodeji?
2. Jaká mimořádná vzácnost byla uložena v tajemné vitríně ve velkém honosném stánku?
3. Co umožňovala tato „cennost“ svému majiteli?
4. Proč tato „vzácnost“ nebyla na prodej?
5. Setkali jste se v nějaké životní situaci s touto „mimořádnou cenností“?
6. Přinesla vám do života něco pozitivního?
7. Čeho se pravděpodobně bude týkat lekce, která začíná takovým příběhem?

ZAMYSLETE SE

2. Práce ve třídě

Každý člověk má své silné stránky a také své slabé stránky. Je dobré je rozpoznat. Mohou k tomu žákům pomoci následující texty v učebnici a poslech uvedené písně.

A) Práce multimédií – Rozdíly

Aktivita: Rozdíly

Tato aktivita má název podle písně **Rozdíly**, kterou zpívá Petr Rezek. S žáky si tuto píseň poslechněte a také si přečtete její text.

<https://www.youtube.com/watch?v=2HvJim-77Ik> (3:19 min.)

Poznámka: K pohodlnějšímu načtení a přehrání klipu písně pomocí mobilního telefonu můžete využít přiloženého QR kódu. ►

ÚKOL

Petr Rezek – Rozdíly

Ty jsi tak bezstarostná
a já jsem ustaraný,
ty jsi tak otevřená
a já jsem opatrný,
ty jsi tak náladová
a já jsem přemýšlivý,
ty jsi tak tajuplná
a já ti všechno povím...
Ty jsi tak nebezpečná
a já spíš nenápadný,
na pohled výjimečná,
a tak to nemám snadný,
a když si za padesát
teď kontakt vyplníme,
řeknou nám počítače,
že se k sobě
nehodíme...

A přesto mám tě rád
a ty mě máš ráda...

A přesto mám tě rád
a ty mě máš ráda
a všechny rozdíly
se patrně mylí...

Tobě se líbí tenis
a já rád hraju šachy,
já mám rád detektivky
a ty se hroutíš strachy,
sleduješ seriály
a já se u nich nudím,
vstáváš před rozedněním
a já se neprobudím...

A přesto mám tě rád
a ty mě máš ráda...
A přesto mám tě rád
a ty mě máš ráda
a všechny rozdíly
se patrně mylí...

Jsi věčně rozesmátá
a já spíš zamračený,
chceš všude chodit pěšky
a já jsem unavený...
na tobě není chyba
a já mám svoje vady,
co máme společného,
že jsme dva protiklady.

A přesto mám tě rád
a ty mě máš ráda...
A přesto mám tě rád
a ty mě máš ráda...
A přesto mám tě rád
a ty mě máš ráda
a všechny rozdíly
se patrně mylí...

PŘEČTĚTE SI

Úkol: Žáci se zamyslí nad tím, jak na ně tato píseň působí. Pak v jejím textu vyhledají a na list papíru napíší 5 silných a 5 slabých stránek osobnosti. Potom zakroužkují ty, které jsou blízké jejich povaze. V malých skupinách si pak navzájem sdělí své zapsané poznatky a diskutují o nich.

ÚKOL

Hodnotová reflexe:

1. Jaké silné stránky a jaké slabé stránky osobnosti jste poznali sami na sobě?
2. Proč je dobré posilovat své silné stránky?

ZAMYSLETE SE

ÚKOL

DVOJICE

ÚKOL

Úkol: Pohovořte si ve dvojici o tom, co všechno sděluje tato píseň o člověku, který má svůj čistý svět a který uvěřil v lásku. Myšlenky si запиšte na papír.

1. V textu této písně je jedna otázka. Na co apeluje?
2. Jaká je podle vás nejdůležitější hodnota v životě?

Diskutujte spolu o tom v souvislosti s touto písní.

Úkol: Zamyslete se nad tímto citátem a odpovězte na otázky (odpovědi запиšte na papír).

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon.“

Bible 1. Korintským 13,1

1. Co říká tento verš o člověku? Souhlasíte s ním?
2. Přeformulujte tento citát do běžné hovorové češtiny tak, aby vám byl jeho význam bližší.
3. K čemu vybízí text písně **Čistý svět** v závěru?
4. Co můžete dnes konkrétně udělat jako odpověď na tuto výzvu?
5. Uveďte jeden konkrétní příklad, kdy vám láska pomohla překonat nějakou překážku.

4. Závěrečné zevšeobecnění lekce

Překonávání překážek a těžkostí je úkol, který řešíme opakovaně v různých situacích po celý život. V řešení nám pomáhá osobní uspořádání pozitivních hodnot v životě – žebříček hodnot a také náš osobní ušlechtilý cíl. Chápeme ho jako synonymum k osobní vizi, která udává životní směr.

Tato 2. část lekce je zaměřena na pozitivní hodnoty a jejich vědomé uspořádání v životě. Patří mezi ně například láska, přátelství, rodina, moudrost, zodpovědnost, čestnost, pravdomluvnost, tolerance, úspěch, pokora, svoboda, bohatství, zaujetí, pocit sounáležitosti, soukromí, štedrost, krása, disciplína, moc, mír. Ze zmíněných hodnot jsme se věnovali jen některým; zvláště lásce a úspěchu v „10 krocích“, které vedou k radostnému a úspěšnému životu. Láska je tu vnímána jako nejvyšší hodnota, která má velkou schopnost překonávat překážky, protože se projevuje nejen city, ale především konáním pozitivních činů. Láska je trvale ochotná přinášet nezištně dobro ve prospěch druhého/druhých. Symbolickým závěrečným zevšeobecněním může být rovněž příběh Sešitek, který napsal Bruno Ferrero.

Práce s textem – Příběh místo závěrečného shrnutí

Sešitek

Jeden turista se náhodou zastavil nedaleko přívětivé vesnice uprostřed krajiny. Jeho pozornost upoutal malý hřbitov, který byl obklopen hlazeným dřevěným plotem. Uvnitř bylo mnoho stromů, ptáků a okouzlujících květin. Turista se pomalu procházel mezi bílými náhrobky, roztroušenými náhodně mezi stromy. Začal si číst nápisy. První zněl: Giovanni Tareg, žil 8 let, 6 měsíců, 2 týdny a 3 dny. Tak malé dítě, a už tu je pohřbené... Muže pojala zvědavost a přečetl si i nápis na vedlejším náhrobku. Bylo zde psáno: Denis Kalib, žil 5 let, 8 měsíců a 3 týdny. Další dítě... Pustil se do čtení nápisů na náhrobcích, četl jeden po druhém. Všechny uváděly jméno a přesnou délku života zesnulého. Člověk, který žil nejdéle, však dovršil sotva jedenáct let...

Muž cítil, jak ho zaplavuje velká bolest, posadil se a po tvářích mu začaly stékat slzy. Šel kolem stařec, zastavil se a díval se na něj, jak tiše pláče. Pak se ho zeptal, zda oplakává někoho z rodiny.

„Ne, ne, nikoho z rodiny,“ řekl turista, „ale co se to v tomhle kraji děje? Co v sobě skrývají tyhle končiny tak strašného? Jaké hrozné prokletí leží na zdejších lidech, že všichni umírají jako děti?“

Stařec se usmál a řekl: „Buď klidný. Nemáme tu žádné prokletí. Pouze tady dodržujeme jeden starý zvyk. Když je některému dítěti patnáct let, dostane od rodičů sešitek, takový, jako

 PŘEČTĚTE SI

mám tady zavěšený na krku. Je u nás tradicí, že pokaždé, když prožijeme něco intenzivního, otevřeme sešitek a poznamenáme si, jak dlouho trval okamžik hlubokého a silného štěstí. Zamiloval se... Jak dlouho trvala velká vášeň? Týden? Dva? Tři a půl? Zážitek z prvního polibku, jak dlouho trval? Tu minutu a půl samotného polibku? Dva dny? Týden? A těhotenství nebo narození prvního dítěte? Svatba přátel? Nejvytouženější cesta? A setkání s bratrem, když se vrátil z daleké země? Jak dlouho trvalo potěšení z těch zážitků? Hodiny? Dny? A takto dál zaznamenáváme do sešitků každou chvíli, která je pro nás potěšením... každý okamžik. Když někdo zemře, je tu zvykem, že otevřeme jeho sešitek a sečteme dobu, kdy cítil plné a dokonalé uspokojení, a napíšeme to na hrob, protože podle nás to je jediný skutečně prožitý čas.“

„Nespokoj se jen s existencí... žij!“

„Nespokoj se jen s dotekem... snaž se cítit!“

„Nespokoj se jen s pohledem... snaž se vidět!“

„Nespokoj se jen s tím, že slyšíš... naslouchej!“

„Nespokoj se jen s mluvením... řekni něco!“

B. Ferrero, Květiny pro duši

Varianty:

Lady Gaga a Bradley Cooper – *Shallow*

V případě vašeho zájmu je možné v této lekci pracovat místo písně **Čistý svět**, kterou zpívají **Miro Žbirka a Rachel Skleničková**, s písní **Shallow**. Tu zpívají **Lady Gaga a Bradley Cooper**. Skvělé by bylo, kdybyste pracovali samozřejmě s oběma písněmi!

Úkol: Vytvořte dvojice a poslechněte si píseň **Shallow**.

<https://www.youtube.com/watch?v=iPot3lZuJq8>

(3:45 min.)

Poznámka: Pro vyhledání videa na mobilním zařízení využijte příložený QR kód. ▶

Upozornění: Je užitečné na YouTube najít verzi této písně s „promítaným“ originálním (anglickým) textem, protože píseň tak budou žáci pozorněji vnímat. (Český překlad uvedený v rámci pracovního listu není úplně přesný.)

Položte žákům otázku: *Proč si myslíte, že je tato píseň často vyhledávaná a oblíbená?*

Navazující úkol: Žáci se poté ve dvojici nebo v malé skupině (3–4 osoby) zamyslí nad textem této písně.

Pak vymyslí na základě významu textu této písně několik otázek (3 nebo více) směřujících k tomu, jaké hodnoty je dobré v životě hledat a nacházet. Tyto otázky napíší na papír a potom je sdělí ostatním. Následuje hledání a nacházení odpovědí. Žáci by na základě této písně měli reflektovat, že povrchnost vztahů je nemůže skutečně naplnit. Opravdové hodnoty, obzvlášť lásku a radost, je proto třeba hledat a nacházet „v hlubinách“.

Žáky vedte k diskusi o hodnotách, které jsou pro ně životně důležité. Bylo by skvělé, kdyby došli k názoru, že nejhlubší a nejdůležitější hodnotou v životě je nezištná láska.

Pracovní listy:

Pracovní list **Shallow** je k dispozici v části **Příloha**, str. 399.

Zdroje:

BIBLE. Český ekumenický překlad. 11. vyd. Praha: Česká biblická společnost 2005. ISBN 8085810379.

CANFIELD, Jack a Harold Clive WELLS. *Hry pro zlepšení motivace a sebepojetí žáků*. 2. vyd. Praha: Portál 1997. ISBN 8071781363.

FERRERO, Bruno. *Osvěžení pro duši*. 1. vyd. Praha: Portál 2005. ISBN 8073670364.

FERRERO, Bruno. *Květiny pro duši*. 1. vyd. Praha: Portál 2009. ISBN 9788073675295.

GORDON-SMITH, Rostya a Věra STAŇKOVÁ. *Úspěšně s kůží na trh: 13 kapitol, jak si vybudovat dobré jméno*. Roztoky u Prahy: iNSiGniS, 2010. ISBN 9788086353074.

PŘÍLOHY

Doporučení k tisku pracovních listů

Na následujících stránkách jsou k dispozici k jednotlivým cvičením daných lekcí sady pracovních listů.

Vzhledem k tomu, že silnější vazba knihy komplikuje kopírování předloh pracovních listů, **doporučujeme využít jejich bezplatné stažení v podobě PDF a standardní tisk z těchto stažených souborů.**

Všechny pracovní listy v elektronické podobě naleznete na webové stránce učebnice **Etická a osobnostní výchova pro SŠ – učebnice UČITEL**, pod záložkou Ke stažení.

Bonusem tisku ze stažených PDF souborů je i to, že **většina z nich je** (na rozdíl od příloh ve dvoubarevné učebnici) **celobarevná**, čímž se zvyšuje jejich atraktivita pro žáky při vypracovávání úkolů.

Pracovní list

Pravidla naší třídy

Práce ve třídě

Lekce **2**

Výklad: str. 17

A) Opravdu dobrá třída – pracovní list

Dobrá třída je ta, kde mohu vyniknout.	Dobrá třída je ta, kde ostatní pomáhají méně úspěšným studentům.	Dobrá třída je ta, kde je jasné, kdo je nejsilnější a vládne.
Dobrá třída je ta, kde všichni kamarádi i s méně úspěšnými studenty.	Dobrá třída je ta, kde si každý může dělat, co chce.	Dobrá třída má lepší výsledky než jiné třídy na škole.
Dobrá třída je poslušná a učitelé si na ni nestěžují.	V dobré třídě jsou jen samí úspěšní studenti.	V dobré třídě se studenti dobrovolně a bez hádek střídají v práci pro třídu třeba i po vyučování.
Dobrá třída je ta, kde se nikdo nestará o záležitosti druhých.	V dobré třídě se vytvářejí kamarádské dvojice a skupinky.	Dobrá třída je ta, která se nejlépe stará o svoji místnost.
V dobré třídě je legrace a zábava.	V dobré třídě kamarádi všichni společně.	V dobré třídě si studenti řeší své problémy mezi sebou sami.
V dobré třídě dává jeden druhému opsat.	V dobré třídě má každý možnost ukázat, co umí.	Dobrá třída je ta, kde se studenti zastanou jeden druhého.
Dobrá třída je ta, kde mám kamarády.	V dobré třídě studenti vědí, že každý má svou cenu, i když není zrovna úspěšný.	V dobré třídě kamarádi i kluci s děvčaty.
V dobré třídě se každý musí prosadit sám.	Studenti z dobré třídy se spolu scházejí i mimo školu.	Dobrá třída je ochotna pomoci jiným třídám na škole.
V dobré třídě jsou jen studenti z dobrých rodin.	V dobré třídě se nemusí starat jeden o druhého.	Dobrá třída je ochotna pomáhat učiteli, je-li potřeba.
Do dobré třídy chodí studenti rádi.	Dobrá třída je ta, se kterou nemají učitelé problémy.	Studenti v dobré třídě kontrolují sami sebe a pomáhají tak učiteli při vyučování zachovat klid a pořádek.
V dobré třídě se studenti navzájem nepomlouvají.	V dobré třídě se slabším neubližuje.	